

สรุปการสัมมนาเยาวชน “สื่อสร้างสรรค์ เท้าทันสื่อ”  
และงานเปิดตัวคู่มือ E-Book เพื่อการศึกษาและฝึกอบรมด้านวารสารศาสตร์  
เรื่อง “การเสนอข่าว ข่าวลวงและข้อมูลบิดเบือน”  
วันที่ ๒๖ – ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓  
กรุงเทพมหานคร

---

สำนักการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ ร่วมกับสำนักงานยูเนสโก ประจำประเทศไทยและมูลนิธิฟรีดริช เนามัน จัดการสัมมนาเยาวชน “สื่อสร้างสรรค์ เท้าทันสื่อ” และงานเปิดตัวคู่มือ E-Book เพื่อการศึกษาและฝึกอบรมด้านวารสารศาสตร์ เรื่อง “การเสนอข่าว ข่าวลวงและข้อมูลบิดเบือน” เมื่อวันที่ ๒๖ – ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ณ โรงแรมอมารี วอเตอร์เกต กรุงเทพฯ โดยมี พลโทสรเสริญ แก้วกำเนิด อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ เป็นประธานเปิดการสัมมนา และ Ms. Misako Ito ที่ปรึกษาด้านการสื่อสารและตัวแทนจากยูเนสโก สำนักงานส่วนภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ประจำประเทศไทย กล่าวปาฐกถา ผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วยนิสิตนักศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอน ด้านสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารและเอกชนที่ดำเนินการและขับเคลื่อนเกี่ยวกับการใช้สื่ออย่าง สร้างสรรค์และรู้เท่าทันสื่อ และบุคลากรกรมประชาสัมพันธ์ จำนวน ๑๕๐ คน

การสัมมนาเยาวชน “สื่อสร้างสรรค์ เท้าทันสื่อ” และงานเปิดตัวคู่มือ E-Book เพื่อการศึกษา และฝึกอบรมด้านวารสารศาสตร์เรื่อง “การเสนอข่าว ข่าวลวงและข้อมูลบิดเบือน” เป็นกิจกรรมภายใต้ โครงการรณรงค์ใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และรู้เท่าทันสื่อ จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ ไม่ตกเป็นเหยื่อของข่าวลวง รู้จักแยกแยะข่าวจริงและข่าวปลอมได้ รวมถึงรู้จัก ช่องทางและวิธีการในการตรวจสอบข้อเท็จจริง รู้ถึงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลอื่น ตลอดจน สร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชนรับสื่อที่มีคุณค่าและมีความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมประกอบด้วยการเสวนา การบรรยาย และการทำกิจกรรมกลุ่ม โดยนำเนื้อหาของคู่มือ E-Book ฉบับภาษาไทยมาใช้ประกอบในการ สัมมนาและให้ความรู้แก่เยาวชน คู่มือ E-Book นี้ กรมประชาสัมพันธ์ได้ร่วมมือกับองค์กรยูเนสโกประเทศไทย แปลเป็นภาษาไทยเพื่อให้สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน และผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิง ประกอบการเรียนการสอน หรือสอดแทรกในหลักสูตรการศึกษาของสถาบันการศึกษาในประเทศไทย ตลอดจนนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้เข้าร่วมการสัมมนาได้รับโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเพิ่มพูนความรู้จาก ผู้เชี่ยวชาญทั้งชาวไทยและต่างประเทศ ที่ทำงานและมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการจัดการข่าวลวง การสร้างผลงานของมนุษย์ใหม่ในโลกโซเชียล ได้แก่ Mr. Frederic Spohr หัวหน้าสำนักงานประเทศไทย และเมียนมา มูลนิธิฟรีดริช เนามัน นางสาวสุนทรี ส่งเสริม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม นางสาวปริญญ์ ประมูลกิจ อินฟลูเอนเซอร์ นายจิระวัฒน์ ภูมิศรีแก้ว บริษัท กูเกิ้ล (ประเทศไทย) จำกัด ผศ.ดร.พรทิพย์ เย็นจะบก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดร.ชวพร ธรรมนิตยกุล และ ดร.นุติ หนูไฟโรจน์ มหาวิทยาลัยรังสิต ตลอดจนการทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้และรณรงค์การใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และ รู้เท่าทันสื่อ โดยทีมมูลนิธิฟรีดริช เนามัน กิจกรรมกลุ่มวางแผนและออกแบบการผลิตสื่อ สร้างสรรค์ จาก Zense Entertainment และผศ.สกุลศรี ศรีสาร สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ นายอภิสิทธิ์ ศุภกิจเจริญ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จาก Media Lab

สรุปสาระ...

## สรุปสาระสำคัญของสัมมนา

- พลโทสรรเสริญ แก้วกำเนิด อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ กล่าวว่า ในขณะนี้ทั้งภาครัฐ เอกชนและภาควิชาการต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อและการไม่ตกเป็นเหยื่อข่าวลวง มีการทำงานร่วมกันทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ สร้างเครื่องมือในลักษณะคู่มือต้นแบบเพื่อใช้ในการฝึกอบรม นอกจากการสร้างความรู้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันแล้ว กรมประชาสัมพันธ์ยังได้ร่วมกับกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เปิดช่องทางเว็บไซต์ โลกโซเชียล ทวิตเตอร์ “ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม” ให้ประชาชนสามารถแจ้งข้อมูล ภาพ หรือคลิปเพื่อตรวจสอบข่าวลวง ข่าวปลอม และเผยแพร่ข่าวสารที่ถูกต้องตามมาตรฐานสากล โดยเน้นข่าวที่มีผลกระทบต่อประชาชน กระทั่งต่อชีวิตและทรัพย์สิน หรือแจ้งทางเพจ “ข่าวจริงประเทศไทย” ของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากสื่อมวลชนนำไปเผยแพร่ขยายผลต่อ กรณีข่าวสารเกี่ยวกับการระบาดของไวรัสโควิด ๑๙ ประชาชนต้องรับสารอย่างระมัดระวัง วิเคราะห์แบบตระหนักแต่ไม่ตื่นตระหนก คิดก่อนแล้วจึงเผยแพร่ต่อและควรรับข่าวสารจากหน่วยงานที่รับผิดชอบเท่านั้น

- Ms. Misako Ito ที่ปรึกษาประจำภูมิภาค ด้านการสื่อสารและสารสนเทศ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ประเทศไทย กล่าวถึงผลสำรวจของยูเนสโก พบว่าผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการส่งข่าวลวงเป็นกลุ่มคนหนุ่มสาว โดยเฉพาะนักศึกษาซึ่งจะส่งต่อข้อมูลที่ตรงกับความเชื่อ ความสนใจ โดยไม่ได้ตรวจสอบเสียก่อน ยูเนสโกจึงมีโครงการ UNESCO’s MIL CLICKS ส่งเสริมผู้ที่ใช้โซเชียลมีเดียให้คิดก่อนแชร์ “Think before sharing” และตรวจสอบข้อเท็จจริงจากแหล่งข่าวหลากหลาย ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของโครงการที่มีแนวคิดที่ว่า คิดวิเคราะห์และคลิกลายชาญฉลาด เป็นการส่งเสริมให้ผู้คนหันมาสนใจการรู้เท่าทันสื่อในชีวิตประจำวันที่อยู่ท่ามกลางการใช้สื่อออนไลน์ นอกจากนี้ยังมีโครงการอื่น ๆ เช่น สมาพันธ์วิชาชีพสื่อมวลชนของแคนาดา ที่ได้รับความสนับสนุนจากรัฐบาล การฝึกอบรมออนไลน์ที่มีชื่อว่า ตรวจสอบก่อนส่งออก ๓๐ วินาที (30 seconds to check it out) ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตคิดก่อนส่งข้อมูลออกไปเช่นกัน ยูเนสโกในฐานะของหน่วยงานของสหประชาชาติ มุ่งมั่นในการส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพของสื่อมวลชน จึงให้ความสนใจต่อเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ คู่มือเพื่อการศึกษาและการฝึกอบรมด้านวารสารศาสตร์ เรื่อง “การเสนอข่าว ข่าวลวง ข่าวบิดเบือน” ที่แปลเป็นภาษาไทย จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะใช้ต่อสู้กับข่าวลวงและส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อ

- การเสวนา “ชีวิที่มีสุข คนยุคไซเบอร์”(Cyber Wellness)

โซเชียลมีเดียในปัจจุบันมีข่าวลวงจำนวนมาก ยกตัวอย่าง กรณีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-๑๙ ที่มีข่าวลวงสร้างความตื่นตระหนกและความเข้าใจผิด ดังนั้น สิ่งที่ทุกประเทศควรให้ความสำคัญคือ การให้ความรู้และสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประชาชนให้รู้เท่าทันสื่อ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาในระยะยาวดีกว่าการไล่ล่าจับผู้ที่ใช้โซเชียลมีเดียเผยแพร่ข่าวลวงในสื่อต่าง ๆ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นจะต้องทำให้ประชาชนรู้เท่าทันสื่อตามกรอบสมรรถนะด้านดิจิทัล ๔ เรื่อง ได้แก่ การเข้าใจดิจิทัล การใช้ดิจิทัล การแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล และการปรับตัวสู่การเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัล นอกจากนี้ เมื่อได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารยังไม่ควรเชื่อในทันที แต่ต้องเปรียบเทียบกับแหล่งข่าวอื่น ตรวจสอบความถูกต้องเสียก่อน ซึ่งขณะนี้กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมมีช่องทางตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร นั่นคือ ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (Anti-Fake News Center) เพื่อยับยั้งข่าวปลอม โดยประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

ในส่วนของกูเกิล เป็นแพลตฟอร์มหรือพื้นที่ที่ทำให้ข้อมูลไหลเวียน โดยการนำเอาข้อมูลมาบริหารจัดการให้คนเข้าถึงได้ เพื่อให้เกิดเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพสูง (High Quality Information) โดยกูเกิลให้ความสำคัญต่อการนำเสนอข้อเท็จจริงบนแพลตฟอร์ม และในยุคที่เทคโนโลยีก้าวหน้า ทำให้ทุกคนสามารถผลิตคอนเทนต์เผยแพร่ในช่องทางของตัวเองได้ การผลิตสื่อเผยแพร่ในโซเชียลมีเดียต้องมีความคิดสร้างสรรค์ แสดงความเป็นตัวเอง เป็นผู้ให้ คิดถึงส่วนรวมว่าเผยแพร่ไปแล้วผู้ชมได้อะไรกลับไป และก่อนจะผลิตสื่อต้องตรวจสอบข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง โดยเป้าหมายของการผลิตสื่อมุ่งเน้นให้ผู้ชมได้ความสนุกและได้สาระในเวลาเดียวกัน เนื้อหาที่นำเสนอผ่านการกลั่นกรองมาแล้วเป็นข้อเท็จจริงและเป็นเนื้อหาที่ให้ประโยชน์กับสังคม

- **จุดประกายความคิด พิชิตข้อมูลบิดเบือน**

ในแต่ละวัน มีข้อมูลข่าวสารเผยแพร่จากทุกช่องทาง ทั้งข่าวจริงและข่าวลวง จึงจำเป็นต้องรู้จักแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ซึ่งได้มีการแบ่งประเภทข้อมูลบิดเบือนไว้ ๗ ประเภท ได้แก่ ๑. การเสียดสีหรือล้อเลียน ๒. เนื้อหาที่ทำให้เข้าใจผิด ๓. เนื้อหาที่เป็นการแอบอ้าง ๔. เนื้อหาที่สร้างขึ้น ๕. การเชื่อมโยงที่เป็นเท็จ ๖. บริบทที่เป็นเท็จ ๗. เนื้อหาที่ถูกดัดแปลง

ในฐานะผู้เสพสื่อควรจะต้องคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตามแนวทางทักษะการรู้เท่าทันสื่อ เริ่มจากการเปิดรับข้อมูล วิเคราะห์และทำความเข้าใจข้อมูล ประเมินค่าข้อมูลและนำข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์ อีกทั้งต้องพิจารณาว่า ผู้สร้างหรือผู้แชร์ข่าวลวงนั้นมีเจตนาร้ายแอบแฝงหรือไม่ หรือได้ประโยชน์อะไรจากการที่มีคนส่งต่อ และต้องค้นหาที่มาของแหล่งข้อมูลเพื่อดูว่าเชื่อถือได้หรือไม่

- **เกมการ์ดพลังสื่อเพื่อสร้างประสบการณ์รู้เท่าทันสื่อ**

พัฒนาโดยความร่วมมือระหว่างกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และมูลนิธิฟรีดริช เนามัน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เล่นเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ และตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของข้อมูลบิดเบือน โดยการตั้งข้อสงสัยกับข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ ได้แก่

- สื่อมาจากที่ใด ใครเป็นผู้สร้าง
- สื่อเสนออะไร
- ทำไมสื่อถึงน่าสนใจ
- สื่อต้องการอะไรจากเรา
- เราเข้าใจสื่ออย่างไร และคนอื่นเข้าใจอย่างไร

- **กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking)**

Design Thinking คือกระบวนการคิดสร้างสรรค์ด้วยการศึกษาและทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้ผลงานสร้างสรรค์ใหม่และประสบการณ์ใหม่ ในการสัมมนาครั้งนี้ วิทยากรได้สร้างกิจกรรมเพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้สร้างสรรค์ผลงานและออกแบบสื่อด้วยหลักการการเข้าใจปัญหาที่ถูกต้องนำไปสู่การคิดนอกกรอบและลงมือทำ

ทั้งนี้ นิสิตนักศึกษาที่มาร่วมการสัมมนา ได้ร่วมกันระดมสมองเพื่อออกแบบเนื้อหาและจัดทำสื่อเพื่อสร้างความตระหนักรู้เรื่องรู้เท่าทันสื่อและการต่อต้านข่าวลวง เสนอต่อ กปส. เผยแพร่ในช่องทางของ กปส. และเครือข่ายต่อไป

\*\*\*\*\*

ส่วนการประชาสัมพันธ์และวิเทศสัมพันธ์

สำนักการประชาสัมพันธ์ต่างประเทศ

มีนาคม ๒๕๖๓